

कपिल लामिछानेका कथाहरूको समाजपरक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत भैरहवा बहुमुखी क्याम्पस, रूपन्देही
नेपाली विभाग, स्नातकोत्तर तह
द्वितीय वर्षको दसौं पत्रको
प्रयोजनको लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
रामेश्वर सुवेदी
नेपाली विभाग
भैरहवा बहुमुखी क्याम्पस
सिद्धार्थनगर, रूपन्देही
२०६७

शोधनिर्देशक
डा. घनश्याम न्यौपाने
सहप्राध्यापक

कपिल लामिछानेका कथाहरूको समाजपरक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत भैरहवा बहुमुखी क्याम्पस, रूपन्देही
नेपाली विभाग, स्नातकोत्तर तह
द्वितीय वर्षको दसौं पत्रको
प्रयोजनको लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
रामेश्वर सुवेदी
त्रि.वि.दर्ता नं. ६-२-५२-१९६-२००३
रोल नं. ३८०६/०६३/०६५
नेपाली विभाग
भैरहवा बहुमुखी क्याम्पस
सिद्धार्थनगर, रूपन्देही
२०६७

शोधनिर्देशकको सिफारिस

“कपिल लामिछानेका कथाहरूको समाजपरक अध्ययन” शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत भैरहवा बहुमुखी क्याम्पस, रूपन्देहीका नेपाली स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षका छात्र श्री रामेश्वर सुवेदीले मेरा निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । म उहाँले अत्यन्त मिहिनेतपूर्वक तयार पार्नु भएको यस शोधकार्यबाट पूर्ण रूपमा सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि नेपाली विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति: २०६७/०९/२६

.....
डा.घनश्याम न्यौपाने
सहप्राध्यापक
नेपाली विभाग
भैरहवा बहुमुखी क्याम्पस,
सिद्धार्थनगर, रूपन्देही ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
भैरहवा बहुमुखी क्याम्पस
नेपाली विभाग
भैरहवा

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली विभाग भैरहवा बहुमुखी क्याम्पसका छात्र रामेश्वर सुवेदीले स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनका लागि तयार पार्नुभएको “कपिल लामिछानेका कथाहरूको समाजपरक अध्ययन” शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

हस्ताक्षर

विभागीय प्रमुख
सहप्रा.मदनप्रसाद दवाडी

.....

शोधनिर्देशक
सहप्रा.डा. घनश्याम न्यौपाने

.....

बाह्यपरीक्षक
प्रा.डा.गणेशप्रसाद खराल
वीरेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस
भरतपुर

.....

मिति : २०६७/०४/१५

कृतज्ञता-ज्ञापन

“कपिल लामिछानेका कथाहरूको समाजपरक अध्ययन” शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मैले त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपाली विभाग, भैरहवा बहुमुखी क्याम्पस, सिद्धार्थनगरअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि क्याम्पसका सहायक क्याम्पसप्रमुख तथा स्नातकोत्तर तहका कार्यक्रम संयोजक आदरणीय गुरु सहप्रा.डा.घनश्याम न्यौपानेको कुशल निर्देशनमा तयार गरेको हुँ । व्यक्तिगत कार्यव्यस्तताका बाबजुद प्रस्तुत शोधपत्र तयारीका क्रममा प्रेमपूर्ण निर्देशनका अतिरिक्त विविध ज्ञानवर्द्धक सल्लाह र सुझाव दिएर अमूल्य सहयोग गर्नुभएका श्रद्धेय गुरु न्यौपानेज्यूमा म हार्दिक आभार एवं कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

शोधप्रस्तावलाई विभागीय स्वीकृति प्रदान गरी प्रस्तुत शीर्षकमा शोधपत्र लेख्ने सुअवसर प्रदान गर्नुहुने ऐच्छिक नेपाली विभागीय प्रमुख सहप्रा.मदनप्रसाद देवाडीज्यूप्रति तथा शोधपत्र लेखनका सन्दर्भमा अमूल्य सहयोग र सुझाव प्रदान गर्नुहुने आदरणीय गुरुहरू अनिवार्य नेपाली विभागका अध्यक्ष सहप्रा. बालकृष्ण भट्टराई, क्याम्पसप्रमुख कपिलदेव लामिछाने, सहप्रा.डिल्लीराज भट्टराई सहप्रा.डा.दामोदर ढकाल र उपप्रा.वनमालीराज शर्माप्रति पनि हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधकार्यका क्रममा अत्यावश्यक मूल सामग्री तथा सम्बद्ध सहायक सामग्रीहरू उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने विश्लेषित कथाहरूका कृतिकार श्री कपिल लामिछानेज्यूप्रति पनि म हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछु । सामग्री सङ्कलनका क्रममा राजधानीबाट दर्जनौं पुस्तक उपलब्ध गराइदिने प्रिय साला सुदर्शन पौडेल तथा सहायक सामग्री र अमूल्य सुझाव दिनुहुने अग्रज दाजु त्रिभुवन बरईप्रति पनि विशेष आभार प्रकट गर्न चाहन्छु ।

मेरो अध्ययनको वर्तमान समयसम्म हार्दिक उत्प्रेरणा र महत्त्वपूर्ण सहयोग प्रदान गर्नुहुने आदरणीय बुबा पूर्णाखर उपाध्याय (सुवेदी) तथा बाल्यकालदेखि नै अत्यन्त स्नेहका साथ अध्ययनमा हार्दिक उत्प्रेरणा प्रदान गर्नुभएकी स्वर्गवासी ममतामयी आमा तेजकुमारी उपाध्याय (सुवेदी) प्रति म कृतज्ञ छु । तमाम चुनौतीमा विचलित हुन नदिई विशेष वातावरण मिलाउने मेरी जीवनसङ्गिनी पार्वती सुवेदी तथा छोरीहरू वर्षा सुवेदी र श्रीषा सुवेदी अनि छोरा शाश्वत सुवेदीलाई पनि हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । सामग्री सङ्कलन गर्ने क्रममा पुस्तकालय प्रयोग गर्न दिई सहयोग गर्ने त्रि.वि.केन्द्रीय पुस्तकालय र भैरहवा बहुमुखी क्याम्पस पुस्तकालय परिवारप्रति पनि आभार प्रकट गर्दछु । त्यस्तै शोधपत्रलाई यथाशक्य शुद्ध एवं छिटो टङ्कण गरिदिनुहुने ऋतु, वसन्ता र रीम तथा आयुष कम्प्युटर परिवारलाई हार्दिक साधुवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा यस शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि भैरहवा बहुमुखी क्याम्पस, नेपाली विभाग, सिद्धार्थनगरसमक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

मिति: २०६७/०९/१६

.....
रामेश्वर सुवेदी
नेपाली विभाग
भैरहवा बहुमुखी क्याम्पस
सिद्धार्थनगर, रूपन्देही
२०६७

विषय-सूची
परिच्छेद : एक
शोधपरिचय

विषय	पृष्ठ सङ्ख्या
१.१ शोधशीर्षक	१
१.२ शोधप्रयोजन	१
१.३ समस्याकथन	१-२
१.४ शोधपत्रको उद्देश्य	२
१.५ पूर्वकार्यको समीक्षा	२-७
१.६ अध्ययनको औचित्य, महत्त्व र उपयोगिता	७
१.७ अध्ययनको सीमाङ्कन	८
१.८ सामग्री सङ्कलन विधि	८
१.९ सैद्धान्तिक ढाँचा र शोधविधि	८
१.१० शोधपत्रको रूपरेखा	८

परिच्छेद : दुई

समाजपरक समालोचनाको पृष्ठभूमि र परम्परा	९-२०
२.१ परिचय	९
२.२ पृष्ठभूमि	९-१०
२.३ विकास	१०
२.४ समाजपरक समालोचना : मार्क्सवादी धारा	१०-११
२.५ समाजपरक समालोचना : गैरमार्क्सवादी धारा	१२-१३
२.६ समाजपरक समालोचनाको मार्क्सवादी प्रकार : प्रगतिवाद	१३-१४
२.६.१ प्रगतिवादको सैद्धान्तिक आधार : द्वन्द्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवाद	१४-१५
२.६.१.१ द्वन्द्वात्मक भौतिकवादी दृष्टिकोण	१५
२.६.१.२ ऐतिहासिक भौतिकवादी दृष्टिकोण	१६
२.७ प्रगतिवादी नेपाली समालोचनाको परम्परा र विकास	१६-१७
२.७.१ प्रगतिवादी नेपाली समालोचनाको पृष्ठभूमि	१७
२.७.१.१ राजनैतिक पृष्ठभूमि	१७-१८
२.७.१.२ साहित्यिक पृष्ठभूमि	१८
२.७.२ प्रगतिवादी नेपाली समालोचनाको विकास	१९-२०

परिच्छेद : तीन

	आधुनिक नेपाली कथाहरूमा समाजको चित्रण	२१-२९
३.१	पृष्ठभूमि	२१
३.२	परम्परा र प्रवृत्ति	२१-२२
३.२.१	धारागत आधारमा	२२
३.२.१.१	सामाजिक यथार्थवाद	२२-२३
३.२.१.२	मनोविज्ञानवाद	२३
३.२.१.३	प्रगतिवाद	२३-२४
३.२.१.४	नवचेतनावाद	२४-२५
३.२.१.५	समसामयिक धारा	२५-२६
३.२.२	प्रवृत्तिगत आधारमा	२६
३.२.२.१	यथार्थवादी कथालेखन	२६
३.२.२.२	प्रयोगवादी कथालेखन	२६-२७
३.२.२.३	समकालीन कथालेखन	२७-२८
३.२.३	निष्कर्ष	२८-२९

परिच्छेद : चार

	कपिल लामिछानेको कथायात्रा र योगदान	३०-४०
४.१	विषय प्रवेश	३०-३१
४.२	कथायात्रा	३२
४.३	विषयवस्तु	३२-३३
४.३.१	मरुभूमिका पोथ्राहरू सङ्ग्रहका कथाहरूको विषयवस्तु	३३-३५
४.३.२	भोकयुद्ध सङ्ग्रहका कथाहरूको विषयवस्तु	३५-३७
४.४	रचना दृष्टि	३७-३९
४.५	निष्कर्ष	३९-४०

परिच्छेद : पाँच

	कपिल लामिछानेका कथाहरूको समाजपरक अध्ययन	४१-१३९
५.१	परिचय	४१
५.२	'सान्चा' कथाको विश्लेषण	४१-४५
५.२.१	परिचय	४१-४२
५.२.२	कथावस्तु	४२

५.२.३	कथावस्तुको स्रोत	४२-४३
५.२.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	४३
५.२.५	पर्यावरण	४३-४४
५.२.६	सारवस्तु	४४
५.२.७	शीर्षक	४४-४५
५.२.८	निष्कर्ष	४५
५.३	‘नाम्ले र नाम्ले’ कथाको विश्लेषण	४५-४८
५.३.१	परिचय	४५
५.३.२	कथावस्तु	४५-४६
५.३.३	कथावस्तुको स्रोत	४६
५.३.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	४६-४७
५.३.५	पर्यावरण	४७
५.३.६	सारवस्तु	४७-४८
५.३.७	शीर्षक	४८
५.३.८	निष्कर्ष	४८
५.४	‘गौथली’ कथाको विश्लेषण	४८-५१
५.४.१	परिचय	४८
५.४.२	कथावस्तु	४८-४९
५.४.३	कथावस्तुको स्रोत	४९-५०
५.४.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	५०
५.४.५	पर्यावरण	५०
५.४.६	सारवस्तु	५०-५१
५.४.७	शीर्षक	५१
५.४.८	निष्कर्ष	५१
५.५	‘बकैनाको बोट’ कथाको विश्लेषण	५१-५५
५.५.१	परिचय	५१-५२
५.५.२	कथावस्तु	५२
५.५.३	कथावस्तुको स्रोत	५२-५३
५.५.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	५३
५.५.५	पर्यावरण	५३-५४

५.५.६ सारवस्तु	५४
५.५.७ शीर्षक	५४
५.५.८ निष्कर्ष	५४-५५
५.६ 'मरुभूमिका पोथ्राहरू' कथाको विश्लेषण	५५-५९
५.६.१ परिचय	५५
५.६.२ कथावस्तु	५५-५६
५.६.३ कथावस्तुको स्रोत	५६
५.६.४ चरित्र वा चरित्रचित्रण	५६-५७
५.६.५ पर्यावरण	५७
५.६.६ सारवस्तु	५७-५८
५.६.७ शीर्षक	५८
५.६.८ निष्कर्ष	५८-५९
५.७ 'नाम्ले र भट्टी' कथाको विश्लेषण	५९-६३
५.७.१ परिचय	५९
५.७.२ कथावस्तु	५९-६०
५.७.३ कथावस्तुको स्रोत	६०
५.७.४ चरित्र वा चरित्रचित्रण	६०-६१
५.७.५ पर्यावरण	६१
५.७.६ सारवस्तु	६१-६२
५.७.७ शीर्षक	६२
५.७.८ निष्कर्ष	६२-६३
५.८ 'ठटाइन्छन् यहाँ महत्त्वकाङ्क्षाहरू' कथाको विश्लेषण	६३-६६
५.८.१ परिचय	६३
५.८.२ कथावस्तु	६३-६४
५.८.३ कथावस्तुको स्रोत	६४
५.८.४ चरित्र वा चरित्रचित्रण	६४-६५
५.८.५ पर्यावरण	६५
५.८.६ सारवस्तु	६५-६६
५.८.७ शीर्षक	६६
५.८.८ निष्कर्ष	६६

५.९	‘अन्यमनस्क’ कथाको विश्लेषण	६७-७०
५.९.१	परिचय	६७
५.९.२	कथावस्तु	६७
५.९.३	कथावस्तुको स्रोत	६७-६८
५.९.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	६८-६९
५.९.५	पर्यावरण	६९
५.९.६	सारवस्तु	६९-७०
५.९.७	शीर्षक	७०
५.९.८	निष्कर्ष	७०
५.१०	‘श्यामचरन काका’ कथाको विश्लेषण	७०-७४
५.१०.१	परिचय	७०-७१
५.१०.२	कथावस्तु	७१-७२
५.१०.३	कथावस्तुको स्रोत	७२
५.१०.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	७२-७३
५.१०.५	पर्यावरण	७३
५.१०.६	सारवस्तु	७३
५.१०.७	शीर्षक	७४
५.१०.८	निष्कर्ष	७४
५.११	‘अतिथि परिवार’ कथाको विश्लेषण	७४-७८
५.११.१	परिचय	७४
५.११.२	कथावस्तु	७४-७५
५.११.३	कथावस्तुको स्रोत	७५-७६
५.११.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	७६
५.११.५	पर्यावरण	७६-७७
५.११.६	सारवस्तु	७७
५.११.७	शीर्षक	७७-७८
५.११.८	निष्कर्ष	७८
५.१२	‘रेडियो काका : एक शब्दचित्र’ कथाको विश्लेषण	७८-८२
५.१२.१	परिचय	७८
५.१२.२	कथावस्तु	७८-७९

५.१२.३	कथावस्तुको स्रोत	७९-८०
५.१२.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	८०
५.१२.५	पर्यावरण	८१
५.१२.६	सारवस्तु	८१
५.१२.७	शीर्षक	८२
५.१२.८	निष्कर्ष	८२
५.१३	‘घर/घाट’ कथाको विश्लेषण	८२-८६
५.१३.१	परिचय	८२
५.१३.२	कथावस्तु	८२-८३
५.१३.३	कथावस्तुको स्रोत	८३-८४
५.१३.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	८४
५.१३.५	पर्यावरण	८५
५.१३.६	सारवस्तु	८५
५.१३.७	शीर्षक	८५-८६
५.१३.८	निष्कर्ष	८६
५.१४	‘महासमरमा’ कथाको विश्लेषण	८६-९०
५.१४.१	परिचय	८६
५.१४.२	कथावस्तु	८७
५.१४.३	कथावस्तुको स्रोत	८७-८८
५.१४.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	८८
५.१४.५	पर्यावरण	८९
५.१४.६	सारवस्तु	८९
५.१४.७	शीर्षक	९०
५.१४.८	निष्कर्ष	९०
५.१५	‘पाल्तु कुकुर’ कथाको विश्लेषण	९०-९४
५.१५.१	परिचय	९०
५.१५.२	कथावस्तु	९१
५.१५.३	कथावस्तुको स्रोत	९१-९२
५.१५.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	९२
५.१५.५	पर्यावरण	९३

५.१५.६	सारवस्तु	९३-९४
५.१५.७	शीर्षक	९४
५.१५.८	निष्कर्ष	९४
५.१६	‘मान्छे र मम’ कथाको विश्लेषण	९४-९८
५.१६.१	परिचय	९४-९५
५.१६.२	कथावस्तु	९५
५.१६.३	कथावस्तुको स्रोत	९६
५.१६.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	९६-९७
५.१६.५	पर्यावरण	९७
५.१६.६	सारवस्तु	९७-९८
५.१६.७	शीर्षक	९८
५.१६.८	निष्कर्ष	९८
५.१७	‘शङ्कास्पद व्यक्ति’ कथाको विश्लेषण	९८-१०२
५.१७.१	परिचय	९८-९९
५.१७.२	कथावस्तु	९९-१००
५.१७.३	कथावस्तुको स्रोत	१००
५.१७.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	१००-१०१
५.१७.५	पर्यावरण	१०१
५.१७.६	सारवस्तु	१०१-१०२
५.१७.७	शीर्षक	१०२
५.१७.८	निष्कर्ष	१०२
५.१८	‘भोकयुद्ध’ कथाको विश्लेषण	१०३-१०६
५.१८.१	परिचय	१०३
५.१८.२	कथावस्तु	१०३-१०४
५.१८.३	कथावस्तुको स्रोत	१०४
५.१८.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	१०४-१०५
५.१८.५	पर्यावरण	१०५
५.१८.६	सारवस्तु	१०५-१०६
५.१८.७	शीर्षक	१०६
५.१८.८	निष्कर्ष	१०६

५.१९	‘सहिदको रगत’ कथाको विश्लेषण	१०६-११०
५.१९.१	परिचय	१०६-१०७
५.१९.२	कथावस्तु	१०७
५.१९.३	कथावस्तुको स्रोत	१०८
५.१९.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	१०८-१०९
५.१९.५	पर्यावरण	१०९
५.१९.६	सारवस्तु	१०९-११०
५.१९.७	शीर्षक	११०
५.१९.८	निष्कर्ष	११०
५.२०	‘साहेब’ कथाको विश्लेषण	११०-११५
५.२०.१	परिचय	११०-१११
५.२०.२	कथावस्तु	१११-११२
५.२०.३	कथावस्तुको स्रोत	११२
५.२०.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	११२-११३
५.२०.५	पर्यावरण	११३
५.२०.६	सारवस्तु	११३-११४
५.२०.७	शीर्षक	११४
५.२०.८	निष्कर्ष	११४-११५
५.२१	‘विप्लव’ कथाको विश्लेषण	११५-११८
५.२१.१	परिचय	११५
५.२१.२	कथावस्तु	११५-११६
५.२१.३	कथावस्तुको स्रोत	११६
५.२१.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	११६-११७
५.२१.५	पर्यावरण	११७
५.२१.६	सारवस्तु	११७-११८
५.२१.७	शीर्षक	११८
५.२१.८	निष्कर्ष	११८
५.२२	‘अलिखित नाटक’ कथाको विश्लेषण	११८-१२२
५.२२.१	परिचय	११८-११९

५.२२.२	कथावस्तु	११९
५.२२.३	कथावस्तुको स्रोत	१२०
५.२२.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	१२०-१२१
५.२२.५	पर्यावरण	१२१
५.२२.६	सारवस्तु	१२१-१२२
५.२२.७	शीर्षक	१२२
५.२२.८	निष्कर्ष	१२२
५.२३	‘मगनसिंह’ कथाको विश्लेषण	१२२-१२७
५.२३.१	परिचय	१२२-१२३
५.२३.२	कथावस्तु	१२३-१२४
५.२३.३	कथावस्तुको स्रोत	१२४
५.२३.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	१२५
५.२३.५	पर्यावरण	१२५
५.२३.६	सारवस्तु	१२५-१२६
५.२३.७	शीर्षक	१२६
५.२३.८	निष्कर्ष	१२६-१२७
५.२४	‘भूकम्प’ कथाको विश्लेषण	१२७-१३१
५.२४.१	परिचय	१२७
५.२४.२	कथावस्तु	१२७-१२८
५.२४.३	कथावस्तुको स्रोत	१२८
५.२४.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	१२९
५.२४.५	पर्यावरण	१२९-१३०
५.२४.६	सारवस्तु	१३०
५.२४.७	शीर्षक	१३०-१३१
५.२४.८	निष्कर्ष	१३१
५.२५	‘रोगशय्यामा’ कथाको विश्लेषण	१३१-१३५
५.२५.१	परिचय	१३१
५.२५.२	कथावस्तु	१३१-१३२
५.२५.३	कथावस्तुको स्रोत	१३२-१३३
५.२५.४	चरित्र वा चरित्रचित्रण	१३३

५.२५.५ पर्यावरण	१३३-१३४
५.२५.६ सारवस्तु	१३४
५.२५.७ शीर्षक	१३४
५.२५.८ निष्कर्ष	१३४-१३५
५.२६ 'भोक उन्मूलन' कथाको विश्लेषण	१३५-१३९
५.२६.१ परिचय	१३५
५.२६.२ कथावस्तु	१३५-१३६
५.२६.३ कथावस्तुको स्रोत	१३६-१३७
५.२६.४ चरित्र वा चरित्रचित्रण	१३७
५.२६.५ पर्यावरण	१३७-१३८
५.२६.६ सारवस्तु	१३८
५.२६.७ शीर्षक	१३९
५.२६.८ निष्कर्ष	१३९

परिच्छेद : छ

उपसंहार तथा निष्कर्ष

६.१ सारसङ्क्षेप	१४०-१४६
६.२ शोधनिष्कर्ष	१४२-१४५
६.३ सम्भावित केही शोधशीर्षकहरू	१४५-१४६
सन्दर्भसूची	१४७-१५२
परिशिष्ट	१५३
पारिभाषिक शब्दावली	१५३

सङ्क्षेपीकृत सूची

एम्. ए.	-	मास्टर अफ आर्ट
उपप्रा.	-	उपप्राध्यापक
गा.वि.स	-	गाउँ विकास समिति
चौ.सं.	-	चौथो संस्करण
छै.सं.	-	छैटौँ संस्करण
डा.	-	डाक्टर
ते.सं.	-	तेस्रो संस्करण
त्रि.वि.	-	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
तृ.सं.	-	तृतीय संस्करण
दो.सं.	-	दोस्रो संस्करण
द्वि.सं	-	द्वितीय संस्करण
नेकपा एमाले	-	नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी एकीकृत मार्क्सवादी लेनिनवादी
पाँ.सं.	-	पाँचौँ संस्करण
प्रा.	-	प्राध्यापक
प्रा.लि.	-	प्राइभेट लिमिटेड
प्रा.वि.	-	प्राथमिक विद्यालय
पृ.	-	पृष्ठ
मा.वि.	-	माध्यमिक विद्यालय
वि.सं.	-	विक्रम संवत्
सम्पा.	-	सम्पादन
सहप्रा.	-	सहप्राध्यापक
सा.सं.	-	सातौँ संस्करण